

Programma van eisen voor ledverlichting

Geen onvoldoende onderbouwde specificaties meer, maar keiharde garanties. Daartoe hoopt de gemeente Dordrecht ledfabrikanten te bewegen met een door hen geïnitieerd programma van eisen.

• door Rien Kort

Het aanbod ledverlichting en het leger aan leveranciers neemt alsmaar toe. Dat omvangrijke spelersveld wordt steeds onoverzichtelijker, aldus Johan Jonker van de gemeente Dordrecht. "Niet elke fabrikant is mij bekend. Mij worden producten met een zeer lange levensduur gepresenteerd, zonder dat ik dat kan toetsen. Hoe weet ik nu zeker dat de beloofde lichteigenschappen over 20 jaar nog steeds dezelfde waarde hebben?" Een terechte zorg, vindt de lichtbeheerder, die stelt dat de risico's groter zijn dan voorheen. "Ledverlichting is gekoppeld aan de armatuur in verband met de warmtehuishouding. Mocht een led-unit niet voldoen aan de gestelde verwachtingen, dan moet deze volledig worden vervangen. Een dure grap. Technische ontwikkelingen vinden plaats in een moordend tempo. Wie garandeert mij dat de fabrikant of het product over pakweg tien jaar nog bestaat?"

Universeel document

Jonker nam daarom het initiatief tot het opstellen van een programma van eisen (pve) voor de aanschaf van led-armaturen. Het IGOV heeft dit initiatief inmiddels overgenomen en zal het verder ontwikkelen tot een universeel document. Vanuit Dordrecht hebben Jonker en Iris Dijkstra van Atelier Lek gewerkt aan de ontwikkeling van het led-eisenpakket. Inmiddels is het concept gepresenteerd tijdens de Week van de Openbare Ruimte in april.

Verbond met fabrikant

Het tot nu toe opgestelde document omschrijft de

gewenste service van de fabrikant voor de levering en het onderhoud van ledverlichtingsarmaturen. Het document bevat een leidraad voor de samenwerking met potentiële leveranciers en bevat criteria waaraan hun werkwijze dient te voldoen. "Feitelijk gaan we een verbond aan met de fabrikant. Daarbij nemen we geen genoegen meer met niet onderbouwde specificaties." De fabrikant levert datasheets in, waarvan de gegevens vervolgens worden getest door een laboratorium. De waarden met betrekking tot lumenoutput en geïnstalleerd vermogen worden hierbij vastgesteld. Na 16.000 branduren volgt een nameting. Wanneer de specificaties afwijken van de beloofde norm is de fabrikant verantwoordelijk voor vervanging van de verlichting. Verder wordt er een naleveringsgarantieduur van zeven jaar op onderdelen en het totaalproduct geëist. "Door de levensduur te meten, krijgen we enige zekerheid. We gaan ervan uit dat ledproducten zeker 20 jaar mee gaan. Als er in de tussentijd iets misgaat, wil ik de leverancier daarop kunnen aanspreken."

Zekerheid en goede sier

Jonker wenst de fabrikanten niet te overvragen met details, maar wil wel een zekerheid inbouwen. "Leveranciers dienen er goed van doordrongen te zijn dat zij een product horen af te leveren dat zijn kwaliteiten waarmaakt. Door de lage energieprijzen kunnen we nagenoeg niets terug verdienen. Op onderhoudskosten kan dat nog wel, maar bij een foutief product valt ook dat voordeel weg." Tijdens de presentatie bij de Week van de Openbare

Ruimte waren de reacties van fabrikanten volgens Jonker overwegend positief, met hier en daar een kritische noot. “Het is mij vooral te doen om het uitwieden van excessen.” Fabrikanten kunnen volgens Jonker bovendien goede sier maken met de uitkomsten van de testresultaten. “Het led pve bewijst welke producten daadwerkelijk presteren.”

Kaf van koren scheiden

Dordrecht werkt samen met de gemeenten Alblasserdam, Sliedrecht en Zwijndrecht en zal de komende twee maanden een pilot gaan uitvoeren door met een aantal leveranciers het led pve te gaan toepassen. Rond de zomervakantie volgt een definitieve versie van het document, dat een universeel karakter moet krijgen. “Elk overheidsorgaan moet ermee uit de voeten kunnen, zij het als aanbestedingsdocument, selectietool of overeenkomst.” Een projectteam van het IGOV Innovatie Platform verzorgt de verdere uitwerking. Iris Dijkstra van Atelier Lek is in haar rol als lichtontwerper betrokken bij de oprichting

welke mate openbare verlichting moet worden uitbesteed. Met het vermarkten van deze taak komt men tegemoet aan de bezuinigingswens en de roep om een kleinere overheid.

Tegenover besparingen staat echter wel een verlies van overzicht en kennis. Dordrecht kiest ervoor om de controle en de regie te behouden. “Het pve kan een nuttige bijdrage leveren in de discussie over wat we willen uitbesteden en waar onze eigen verantwoordelijkheid ligt.”

Nederlandse gemeenten zoeken immers allemaal naar een ei van Columbus voor de eigen OVL, stelt Dijkstra. De markt wordt momenteel overspoeld met de meest geavanceerde oplossingen. Vooral de led-technologie maakt grote sprongen voorwaarts. Door afnemers is deze vlucht nauwelijks meer bij te benen. “Soms lijkt het alsof de markt zich blindstaart op de techniek van morgen, zonder oog te hebben voor de wensen en behoeften van vandaag. Samenwerken aan een toetsingswijze van de noodzakelijke functionaliteiten is daarom wenselijk.” Het pve kan

daarin een cruciale rol spelen. Het is in praktisch opzicht een beoordelings-systeem dat helpt bij het maken van een juiste keuze uit het bestaande aanbod.

“Goed borgen van de kwaliteit staat daarbij voorop. Voor elke gemeente is dat lastig. Iedereen doet het op zijn eigen manier. Het huidige pve is dan ook volledig toegespitst op de situatie in Dordrecht, maar het document kan als blauwdruk handzaam zijn voor andere overheden.”

Advocaat van de duivel

Herold Tinnemeier van Orange Lighting kan de gedachte achter het pve alleen maar aanmoedigen, maar hij twijfelt of het mogelijk is om alle details af te dekken. “Je moet oppassen dat je niet doorschiet. Mag je daadwerkelijk van een armatuur vol met elektronica verwachten dat het 20 tot 25 jaar meegaat? Door het vragen van keiharde garanties voor een dergelijke periode lopen opdracht-

gevers het risico het omgekeerde te bereiken van hetgeen ze beogen. “De betrouwbare kwaliteitspartijen zouden niet snel een dergelijke overeenkomst aangaan. Prijs technisch zijn de risico’s te groot om 20 jaar lang absolute perfectie te vragen. De charlatans in de markt hebben dat probleem echter niet, want wie dan leeft, dan zorgt.” Ook zet hij vraagtekens bij de juridische consequenties en de gestelde garantie bepalingen: “Als ik even de advocaat van de duivel mag spelen: fabrikanten kunnen gaan wijzen op externe factoren om onder de gemaakte afspraken uit te komen. Een te beperkte steekproef, mogelijke vervuiling op het net, weersinvloeden, de vibraties in de grond op de locatie van de mast. Een goede afdekking aan de voorkant is wellicht effectiever.” Ondanks deze kritische noten kan hij zich grotendeels volledig vinden in het concept. “De gedachte erachter kan ik ook alleen maar aanmoedigen: leveranciers en opdrachtgevers dienen in nauwe samenwerking tot een solide invulling te komen van bestaande wensen.” In dat opzicht bestendigt het document de situatie met conventionele verlichting. “Het overhandigen van specificaties en het nameten gebeurde toen ook. En bij misstanden ga je met elkaar in gesprek. Een pve voor led kan daarin een aanjagende rol spelen.”

Het Led PVE is gepubliceerd op de IGOV-website. Er is de mogelijkheid om hierop te reageren via een mail aan info@igov.nl.

‘Het uitwieden van excessen’

van het pve voor ledverlichting. “Met dit document hopen we het kaf van het koren te scheiden. Een handig instrument dat helpt bij het beoordelen van armaturen en de wijze waarop met mogelijke risico’s, onderhoud en beheer moet worden omgegaan.” Het pve kan dan ook worden gezien als middel om de fabrikant bij de les te houden. “We willen dat fabrikanten zich committeren aan bepaalde afspraken en daar ook verantwoordelijkheid voor nemen. Een solide onderbouwing van diens specificaties en meedenken over het vervolgtraject in de toekomst zijn daarbij een absolute must.”

Toetsing noodzakelijk

Binnen diverse Nederlandse gemeenten speelt momenteel de discussie in

IGOV Kort

- Op de Themadag Licht op 21 april in de Week van de Openbare Ruimte 2015 is voor de derde keer het IGOV-speldje uitgereikt. Een jaarlijks uit te reiken beloning voor iemand die zich verdienstelijk heeft gemaakt op het terrein van de openbare verlichting. Dit jaar heeft Ruud Bastian van de gemeente Amsterdam het IGOV-speldje opgespeld gekregen. Hij is al jaren een actief deelnemer van de IGOV-vergaderingen en -bijeenkomsten en heeft in meer werkgroepen van IGOV een belangrijke bijdrage geleverd. Als voorbeeld voor anderen wat betreft kennis delen bracht hij regelmatig actualiteiten, vraagstukken en interessante projecten uit Amsterdam in. Met name op het gebied van elektrische veiligheid heeft hij zich samen met anderen ingezet om tot verbetering van de regelgeving te komen. Niet zonder resultaat, want hiermee heeft IGOV kunnen bewerkstellingen dat de NEN1010 op het onderdeel van de verantwoordelijkheid voor openbare verlichtingsnetten is aangepast.
- Het CROW heeft een werkgroep Wegdekreflectie opgericht om te komen tot een publicatie van het onderwerp. Met de toepassing van reflecterende wegdekken wordt een besparing op openbare verlichting beoogd, waarbij de veiligheid van de weggebruiker niet wordt verminderd. De publicatie is een handvat bij opname van wegdekreflectie bij aanbesteding. De publicatie moet voor een brugfunctie zorgen tussen wegenbouwers en wegbeheerders enerzijds en verlichtingsdeskundigen anderzijds. Het IGOV is partner van het project en participeert in de werkgroep.

